

VESTRE LANDSRET

DOM

afsagt den 4. november 2025

Sag BS-5930/2019-VLR
(3. afdeling)

Selskab 1
(advokat Michael Christiani Havemann)

mod

Miljø- og Fødevareklagenævnet
(tidligere Natur- og Miljøklagenævnet)
(advokat Louise Solvang Rasmussen)

Retten i Sønderborg har den 23. januar 2019 afsagt dom i 1. instans (sag BS-1611/2016-SON (tidligere BS C4-1363/2016)).

Landsdommerne Claus Rohde, Erik P. Bentzen og Tina Lang Christensen (kst.) har deltaget i ankesagens afgørelse.

Påstande

Appellanten, Selskab 1, har gentaget sin påstand for byretten om, at indstævnte, Miljø- og Fødevareklagenævnet, skal anerkende, at Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 21. april 2016 (j. nr. NMK-10-00956), der stadfæstede Haderslev Kommunes afgørelse af 15. april 2015 om revurdering af miljøgodkendelse for Selskab 2, og nævnets afgørelse af samme dato (j.nr. NMK34-00513), der stadfæstede Haderslev Kommunes screeningsafgørelse af 15. juni 2015, begge skal tilsidesættes som ugyldige.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har påstået dommen stadfæstet.

Supplerende sagsfremstilling

Selskab 1 har fremlagt Haderslev Kommunes bemærkninger af 31. marts 2015 til høringssvar fra Selskab 2 (herefter Selskab 2) og Selskab 1 til udkast til revurdering af Selskab 2's miljøgodkendelse.

Der er for landsretten gennemført syn og skøn ved skønsmand Knud Erik Poulsen. I forbindelse med besvarelsen af skønstemaet henvendte skønsmanden sig til Haderslev Kommune og Selskab 2 med en række spørgsmål. Haderslev Kommune besvarede spørgsmålene, mens Selskab 2 afslog at besvare spørgsmålene.

Skønsmanden har den 25. februar 2022 afgivet følgende skønserklæring:

" ...

Spørgsmål i relation til VVM-Screening:

Spørgsmål 1:

Hvilke ombygninger/ændringer omfatter den udførte VVM-screening, er det kun etablering af ny skorsten eller ombygning af produktionsanlæg?

Svar på spørgsmål 1:

Af VVM-screeningen (bilag 13) fremgår, at screeningen omfatter følgende ændringer:

- Udskiftning af eksisterende skorsten på 22,8 m til ny skorsten på 43,2 m.
- Udskiftning af eksisterende blandetårn med kapacitet 240 ton/time med ny inddækket blandetårn med kapacitet 210 ton/time.
- Udskiftning af nuværende tørretromle til ny med indbygget genbrugsring. Sortering af asfaltgenbrugsmateriale med tilsætning af grove fraktioner hvorved bitumenandelen reduceres. Genbrugsandel reduceres til 60 %.
- Etablering af nyt filteranlæg med kapacitet, der svarer til den nye produktionsmetode.
- Udskiftning af gamle råvaredosseringskasser til tilsvarende nye.
- Neddrosling af eksisterende naturgasbrænder til en mindre kapacitet.

Ombygningen omfatter både etablering af ny skorsten og ombygning af produktionsanlæg

Spørgsmål 2:

Hvilke fysiske ændringer af det tidligere produktionsanlæg omfattede ombygningen, jf. Selskab 2's handlingsplan af 6. november 2014?

Svar på spørgsmål 2:

Af virksomhedens handlingsplan (Bilag 31) fremgår at ændringerne omfatter:

- Nyt blandetårn med reduceret kapacitet på 210 ton/time mod hidtil 240 ton/time.
- Nuværende tørretromle udskiftes til ny med indbygget genbrugsring. Bitumenandelen begrænses ved sortering og tilsætning af grove materialer. De finere fraktioner af asfaltgenbrugs-materialer tilsættes i asfaltbanderen, der ikke er under opvarmning. Den samlede genbrugsandel reduceres fra 70 % til 60 %.
- Montering af nyt filteranlæg med kapacitet, der svarer til den nye produktionsmetode.
- De gamle råvaredosseringskasser udskiftes til nye, magen til de eksisterende
- Naturgasbrænder neddrosles til den mindre kapacitet.

Spørgsmål 3:

I punkt 14 i VVM-screeningsskemaet skal anmelder forholde sig til, om det nye anlæg vil give anledning til, at de vejledende grænseværdier for luftforurening overskrides, mens punkt 17 omfatter vurdering af, om anlægget vil give anledning til lugtgener:

- Hvilken type luftemissioner/miljøpåvirkninger evalueres i det udfyldte skema under punkt 14?
- ...
- ...
- Giver tiltaget med forhøjelse af skorstenen anledning til forventning om, at den vejledende grænseværdi for lugt på 10 LE/m³ i erhvervsområder kan overholdes?
- I forbindelse med gennemførelse af en VVM-screening, hvilke kriterie(r)/grænseværdier ligger da til grund for at vurdere, om der er tale om en væsentlig miljøpåvirkning eller ej? Og hvilke kriterier og grænseværdier er anvendt i denne sag?

Svar på spørgsmål 3:

- Evalueringen omfatter emissioner af lugt og støv fra anlæggets skorsten.
- ...
- ...
- Det kan, baseret på de senest rapporterede målinger og beregninger efter ændring af anlægget forventes, at forhøjelsen af skorstenen til 43 meter vil medføre, at denne kilde og øvrige punktkilder på virksomheden samlet vil kunne overholde et lugtimmissionskoncentrationsbidrag på 10 LE/m³ i omgivelserne. Denne vurdering er baseret på udførte beregninger rapporteret i bilag K.
- Der kan her henvises til "Vejledning om VVM i planloven". Heraf fremgår (citater): *"I gennemgangen af screeningskriterierne findes henvisninger til vejledende grænseværdier for eksempelvis støj samt henvisninger til anden lovgivning på miljøområdet, der kan sige noget om, hvorvidt en påvirkning må anses for at være væsentlig. Miljøpåvirkningen skal også sammenholdes med fx omfang, varighed og hyppighed, kompleksitet, sandsynlighed, jf. bilag 3"*.

I nærværende sag er der for afkast fra skorsten(e) anvendt grænseværdier fra gældende vejledninger fra Miljøstyrelsen på luftområdet: Lugtvejledningen, Luftvejledningen og B-værdivejledningen. Det skal bemærkes, at der kun findes beskrevne metoder for vurdering af væsentlig påvirkning for luftforurening og lugt for punktkilder, ikke for diffuse kilder. Udkast til ny lugtvejledning anviser dog visse mulige metoder for vurdering af diffuse kilder.

Spørgsmål 4:

Lugt fra asfaltproduktion og mulige tekniske tiltag for lugtreduktion:

- a. Hvilke procestrin i asfaltproduktionen kan generelt give anledning til lugtdannelse/lugtgener – hvilket procestrin er det væsentligste?
- b. Hvordan er lugtdannelsen fra disse procestrin blevet reduceret i det nybyggede anlæg/planlagte anlæg? Giv eksempler herpå med udgangspunkt i Selskab 2's handlingsplan fra 6. november 2014.
- c. ...
- d. ...
- e. Hvordan skulle det sikres, at genbrugsasfalt/materiale ikke ville blive udsat for en høj temperatur eller ville falde ind i flammen i tørretromlen og dermed giver anledning til lugt?
- f. ...
- ...

Svar på spørgsmål 4

- a. Lugtkilder omfatter typisk:
 - Modtagelse af varm bitumen på tanke
 - Afsug fra tørretromle
 - Varmelager og asfaltblandeanlæg.
 - Udledninger fra forsøg og test i laboratorier
 - Påfyldning af ophalervogn
 - Kørsel med ophalervogn
 - Påfyldning af færdigvaresiloer
 - Påfyldning af lastbiler

Ved begrebet væsentlig forstås her indledende hvilke kilder, der har den største lugtemission. De væsentligste punktkilder vil her typisk være afsug fra tørretromle og afsug fra asfaltblandeanlæg. De væsentligste diffuse kilder vil typisk være fyldning af ophalervogn, kørsel med ophalervogn, fyldning af færdigvaresiloer og fyldning af lastbiler. Hvad angår den påvirkning, som naboer udsættes for, skal her bemærkes:

Punktkilder har typisk den største påvirkning i en afstand af 5-10 gange skorstenshøjden. Diffuse kilder har typisk den største påvirkning umiddelbart uden for skel. Hvilke procestrin/kilder der er væsentligst set fra naboer til virksomheden, vil derfor afhænge både af størrelsen af emissionen fra de enkelte kilder, kildernes type og placering samt af afstanden til kilden.

- b. Selskab 2 har etableret en ny tørretromle og en ny proces, som omfatter en reduceret mængde bitumen i tørretromlen og dermed en mindre lugtemission fra denne kilde.

Den reducerede kapacitet pr. time fra 240 ton til 210 ton for asfaltblandeanlægget vil muligvis, alt andet lige, også reducere lugtemissionen. I forbindelse med etableringen af det nye blandedtårn er blandeanlægget samtidig blevet inddækket hvilket reducerer diffus emission herfra.

- c. ...
- d. ...
- e. Der er tale om en ny tromle. Det fremgår af bilag 35, at naturgas-mængde og forbrændingsluft styres af en mikroprocessor, som styrer efter røggasanalyse, hertil, at temperaturen styres i 3 zoner vha. et temperaturmålesystem. Det vurderes samlet, at risikoen for lokale høje temperaturer herved er mindsket, og at den nye metode samlet reducerer emissionen af lugt fra denne proces.
- f. ...

...

Spørgsmål i relation til, om der er tale om ny-anlæg eller revurdering af godkendelse:

Spørgsmål 6:

Hvilke fysiske ændringer af produktionsanlægget er gennemført, og hvilke komponenter står tilbage fra det oprindelige anlæg, jf. handlingsplanen af 6. november 2014?

Svar på spørgsmål 6:

Spørgsmålet kan ikke besvares ud fra det i sagen foreliggende materiale, da der heri ikke findes konkret dokumentation for før- og eftersituation for handlingsplanen.

Spørgsmål 7:

Er der tale om en 1:1 udskiftning af gamle maskiner med nye?

Svar på spørgsmål 7

Det fremgår af bilag 31, at filteranlæg udskiftes, så det svarer til den nye produktionsmetode. Det er ikke beskrevet, hvilken ændring dette medfører. Det beskrives, at de gamle råvaredosseringskasser udskiftes til nye "som eksisterende". Denne udskiftning tolkes angående denne del af anlægget som en 1:1 udskiftning. Kapaciteten af blandeanlægget er reduceret med ca. 15 % (fra 240 ton/time til 210 ton/time). Tørretromlen er udskiftet til en ny type. Der foreligger ikke konkrete data for de enkelte komponenter, men det vurderes dog samlet, ud fra de givne oplysninger i det foreliggende materiale, at der er tale om en 1:1 udskiftning, dog med moderniseret udstyr. Det er i svaret forudsat, at de beskrevne punkter i handlingsplanen er gennemført. Se her også svar på spm. 6.

Spørgsmål 8:

- a. ...
- b. ...
- c. Er der tale om mere eller mindre støj i forhold til det tidligere anlæg?
- d. ...

Svar på spørgsmål 8:

- a. ...
- b. ...
- c. Det vurderes, at renoveringen har reduceret virksomhedens støj. Spørgsmålet kan ikke besvares eksakt, da virksomhedens støj før- og efter renoveringen som nævnt ikke er dokumenteret. Vurderingen af, at støjen er reduceret, bygger på nedenstående forhold, der relaterer til foranstaltninger gennemført ved renoveringen. De nævnte foranstaltninger er omtalt i bilag 12 og bilag G.
 - ...
 - Den maksimale timeproduktion er reduceret fra 240 tons til 210 tons. Erfaringsmæssigt betyder det en reduktion af støjen fra flere af processerne i et asfaltblande anlæg.
 - ...
- d. ...

Spørgsmål 9:

Det fremgår af anmeldelsen, at den eksisterende naturgasbrænder vil blive benyttet (det må være i den nye tørretromle), men at den neddrogles.

- a. ...
- b. Hvor langt har det været nødvendigt at neddrogse brænderen (procent-reduktion i MW indfyret effekt)?
- c. Hvordan påvirker denne neddrogling emissionen af lugt, CO og NOx fra forbrændingsprocessen i forhold til den optimale forbrændingsproces for brænderen?

Svar på spørgsmål 9:

- a. ...
- b. Spørgsmålet kan ikke besvares ud fra det i sagen foreliggende materiale. Selskab 2 har, jf. erklæringsbilag 2 samt kendelse af 16. feb. 2022, ikke ønsket at medvirke ved levering af oplysninger. Spørgsmålet kan derfor ikke besvares ud fra det nuværende vidensgrundlag.
- c. Det synes uklart hvad der forstås ved optimal forbrændingsproces, men en neddrogling af effekten vurderes generelt at ville reducere lugtemissionen.

Spørgsmål 10:

Der er installeret en ny sugetræksblæser.

- a. ...
- b. Hvor stort er dette røggasflow sammenlignet med situationen før ombygningen?

Svar på spørgsmål 10:

- a. ...

- b. Dette spørgsmål kan ikke besvares ud fra det foreliggende materiale. Virksomheden har ikke ønsket at stå til rådighed for spørgsmål. (Erklæringsbilag 2 samt kendelse af 16. feb. 2022).

Spørgsmål 11:

Der installeres et nyt posefilter.

- a. Hvordan er renseeffektiviteten i det nye posefilter over for støv sammenlignet med tidligere?

...

Svar på spørgsmål 11:

- a. Dette spørgsmål kan ikke besvares ud fra det foreliggende materiale. Virksomheden har ikke ønsket at stå til rådighed for spørgsmål, eller for levering af materiale, der kan belyse spørgsmålet (Erklæringsbilag 2 samt kendelse af 16. feb. 2022).

...

Spørgsmål 13:

Vedr. gennemførelse af præstationskontrol den 23. juni 2015, jf. vilkår 46 i den revurderede miljøgodkendelse:

- a. ...
- b. Under hvilke driftsforhold skal præstationsmålingerne gennemføres?
- c. Hvor stor en blanderhastighed blev der holdt under kontrolmålinger den 23. juni 2015, og hvor stor en andel udgøres den af maksimal normaldrift?
- d. ...
- e. ...
- f. Hvilken indflydelse har den aktuelle belastning og de aktuelle temperaturforhold under målingerne den 23. juni 2015 på luftemissionen fra anlægget, herunder emission af lugt i forhold til driftssituationen
- g. Er der tale om lavere eller højere lugtemission end ved maksimal normaldrift (f.eks. ved en genanvendelsesprocent for asfalt på 50 % i begge situationer), og kan den aktuelle driftssituation under præstationsmålingerne reelt benyttes til at vise, om emissionsvilkår er overholdt eller ej i forhold til det tilladte?

Svar på spørgsmål 13:

- a. ...
- b. Der kan her henvises til Miljøstyrelsens Luftvejledning, afsnit 5.2.4.6, hvoraf fremgår:
"Ved præstationskontrol bør vilkåret udformes, så det fastlægges, ved hvilken produktion og produktionsomfang målingen skal foretages. Når emissionen varierer under drift, bør det sikres, at der måles, når emissionen er maksimal. Emissionsvilkår omfatter de perioder, hvor virksomheden er i drift – d.v.s. hvor der forekommer emission – perioder med stilstand medregnes altså ikke. Hvis virksomheden er i drift mindre end 1 time ad gangen, anvendes den aktuelle driftstid som midlingstid. Driftsforholdene har betydning for fastsættelse af emissionsgrænseværdien".

Præstationsmålinger skal således udføres under produktionsforhold, der svarer til maksimal emission, hvilket normalt svarer til maksimal produktionshastighed. Det skal dog her bemærkes, at den praktiske maksimale produktionshastighed ofte vil være lavere end den teoretisk mulige.

- c. Af rapportens (bilag K) afsnit 3.1 fremgår, at der over 5 timer blev produceret ca. 734 tons. Det svarer til ca. 147 tons/time. Med den oplyste kapacitet (maksimal produktionshastighed) på 210 ton/time svarer det til en udnyttelsesgrad på ca. 70 % af maksimal produktionshastighed.
 - d. ...
 - e. ...
 - f. Der vil under maksimal produktion sandsynligvis være en højere emission, nødvendigvis ikke lineær proportional med produktionsforøgelsen. Spørgsmålet kan kun besvares, hvis der foreligger konkrete målinger under forskellige produktionsforhold, som viser sammenhængen mellem produktionshastighed, genanvendelsesprocent og lugtemission. Der findes her ikke oplysninger i sagsmaterialet. Virksomheden har ikke ønsket at stå til rådighed for spørgsmål (Erklæringsbilag 2 samt kendelse af 16. feb. 2022). Spørgsmålet kan derfor ikke besvares på det foreliggende grundlag.
 - g. ... Af målerapporten bilag K med OML-beregninger fremgår, at der beregnes et lugtbidrag på 5 LE/m³ og hvor grænseværdien er angivet til 10 LE/m³. Der kan således tillades den dobbelte emission før grænseværdien nås. Selv om der ikke er kendskab til sammenhængen mellem produktionshastighed mv. og lugtemission anses der derfor sandsynligt, at virksomheden ved praktisk normal drift overholder kravet til lugtbidraget i omgivelserne fra virksomhedens punktkilder.
- ..."

Skønsmanden har afgivet supplerende skønserklæring den 16. maj 2023, korri-
geret ved supplerende skønserklæring af 12. juni 2023:

"...

Spørgsmål SS 1:

Ad spørgsmål 1:

Omfatter VVM-screeningen (bilag 13) samtlige kilder til forurening og støj (både punkt- og diffuse afkast) ved det nye anlæg og procesændringerne i dette?

Svar på spørgsmål SS 1:

Det antages, at der ved det nye anlæg forstås den samlede virksomhed. VVM-screeningen omfatter kun projektændringerne og procesændringerne på virksomheden. Det vurderes, at screeningen dækker disse ændringer. Screeningen omfatter ikke virksomhedens samtlige kilder til luftforurening, lugt og støj. VVM-screeningen forholder sig hvad angår luftforurening og lugt kun til forhøjelsen af virksomhedens hovedskorsten (reduceret lugtpåvirkning) og til inddækning af blandetårn (redu-

ceret støvemission). Der behandles ikke andre punktkilder eller diffuse kilder.

Spørgsmål SS 2:

Ad spørgsmål 3:

- 1) Er der andre punkter - eller diffuse afkast, som kunne have indgået i vurderingen af, om de vejledende grænseværdier for luftforurening hhv. støj overholdes – f.eks. afkast fra procesventilation, filtre etc.?

...

Svar på spørgsmål SS 2:

Ad 1):

Som VVM-screeningen er defineret, omfatter den kun de beskrevne projektændringer. Ingen af disse ændringer, udover inddækning af blandetårn, er at betragte som diffuse kilder. VVM-screeningen omfatter således ikke virksomhedens øvrige potentielle diffuse kilder. Screeningen omfatter kun en vurdering af ændret påvirkning af omgivelserne hidrørende fra projektændringerne. Der er således ikke tale om en vurdering af den samlede virksomheds påvirkning af omgivelserne.

...

Spørgsmål SS 3

Ad spørgsmål 4:

- 1) Indgår de lugtkilder, der er gengivet i svar på spørgsmål 4a i de OMLberegninger, der er refereret til i svaret på spørgsmål 3?
- 2) Er beregningerne alene på grundlag af punktafkast, jf. svar på spørgsmål 3, retvisende for påvirkningen af appellantens virksomhed på naboejendommen?

Svar på spørgsmål SS 3

Ad 1):

Kun punktkilderne indgår i OML-beregningerne. Punktkilderne omfatter hovedskorsten samt afkast fra laboratorium. Det skal bemærkes, at der i sagsmaterialet ikke findes et brugbart flowchart, som viser en oversigt over alle kilder, og hvortil afsug ledes. De primære diffuse kilder, som ikke indgår, vurderes på det foreliggende grundlag at omfatte påfyldning af ophalervogn, kørsel med ophalervogn, påfyldning af færdigvaresiloer og påfyldning af lastbiler. Det skal bemærkes, at luftgrænseværdier gælder for den samlede virksomheds påvirkninger fra punktkilder, at OML-beregninger normalt kun udføres for punktkilder og at diffuse kilder normalt reguleres på anden vis, f.eks. ved anvendelse af indretnings- og driftsvilkår. Se også svar på SS2 ad 3.

Ad 2):

Beregninger alene på grundlag af punktafkast vil som udgangspunkt ikke være retvisende for påvirkningen af appellantens virksomhed på

naboejendommen. Det relative bidrag fra diffuse kilder og betydningen heraf vil afhænge af de enkelte kilders styrke, deres placering, kildernes højde, hyppigheden af emission, de meteorologiske forhold, mv. Hvorvidt bidraget fra de diffuse kilder er betydende for appellantens oplevelse af lugt, kan dog kun besvares ud fra nærmere undersøgelser og vurderinger. Der henvises her til svar Ad. 3 for SS 2.

...

Spørgsmål SS 5:

Ad spørgsmål 13:

- 1) Skønsmanden bedes oplyse, om der i det fremlagte materiale, herunder særligt bilag K, er foretaget præstationsmålinger under normal maksimal drift?
- 2) ...

Svar på spørgsmål SS5:

Ad 1):

... Det vil i praksis sjældent være muligt for en virksomhed at køre med maksimal drift over en længere periode pga. produktionsskift mv. Det er skønsmandens vurdering, at en produktion på 71 % af maksimal drift ligger inden for det interval, som kan betegnes som normal maksimal drift.

..."

Selskab 1 har for landsretten fremlagt nogle klager over lugtgener fra Selskab 2's fabriksanlæg, som Haderslev Kommune har modtaget. Der er desuden fremlagt beskrivelse af Selskab 2's produktionsanlæg og tilsynsrapporter fra 2017, 2018, 2020 og 2023.

Forklaringer

A , B , C , D og E har afgivet supplerende forklaring.

A har forklaret, at han stadig har samme stilling i Selskab 1 , som da han afgav forklaring i byretten. Han har to forskellige fysiske placeringer hos Selskab 1 , som han bruger afhængigt af, hvordan vindforholdene og dermed lugtgenerne er i forhold til Selskab 2 .

Det har siden 2002 været et problem, at bilerne hos Selskab 1 skal vaskes på grund af forurening fra Selskab 2 . Det sker navnlig, når filterposen i sigtetårnet revner, og alt bliver gråt omkring Selskab 2 , og bilerne belagt med stenmel og aske.

Selskab 1 har også siden byrettens behandling vasket biler som følge af nedfald. Igennem tiden har Selskab 1 fået vasket tusindvis af biler på Selskab 2's regning. Det højeste på én dag har været 40 biler.

Selskab 3 har målt en emission fra hovedskorstenen på 37.000 LE/m³. Den målte B-værdi er fra laboratorieskorstenen.

Lugt- og luftproblemerne er reelt de samme i dag, som da sagen blev behandlet i byretten. Selskab 1 blev "ramt" mindre, efter at Selskab 2 fik opført en højere skorsten og installeret en ny tørretromle. Det gik navnlig godt med den nye tromle i årene 2014-2016, men efter 2016 er det gået ned ad bakke. Årsagen er, at slagger med tiden brænder sig fast i tromlen, og det medfører større udledninger. PAH-tallet er derfor steget voldsomt efter 2016.

Foreholdt oversigtsfoto over Selskab 2's anlæg på Adresse 1, ekstrakten side 749, har han forklaret, at Selskab 1's bygninger ligger til højre for Selskab 2. Det markerede grønne felt er bitumenfabrikken. Bitumen bliver blandet i emulsionsfabrikken. Hovedskorstenen er i det røde felt. Der er også en skorsten på bygningen "Kontor/lab", som oprindeligt var 5 meter høj. Det blev ændret til en skorsten på 8 meter. Der er ikke skorsten på emulsionsfabrikken, men ventiler. Der er ikke lugtmæssige udfordringer ved emulsionsfabrikken.

Industriområdet afgrænses langs Vejnavn 1 nord for Selskab 2. På den anden side af Vejnavn 1 ligger et normalt erhvervsområde, og det er der også øst for Selskab 1. Selskab 2 ligger således i kanten af området med tung industri. Inden for en 500-meters radius er der 42 helårsboliger. Inden for 900 meter er der både folkeskole og mange flere helårsboliger. Der er også indkøbscentre og boligblokke.

OML-beregningerne er udviklet på baggrund af vejrdata fra Kastrup Lufthavn. Vejrdataene er dog meget anderledes i Vojens/Skrydstrup, hvor vindretningen overvejende er fra vest. Han har foretaget nogle beregninger ud fra vejrdataene i Skrydstrup. Beregningerne viste, at der var mere end 30 LE/m³ fra Selskab 2 ved byskiltet.

Selskab 2's hovedskorsten har efter det oplyste et boost på 5 meter. Han ved reelt ikke, hvad det betyder, men han forestiller sig, at det skulle betyde, at der ville være en lodret røgsøjle på 5 meter, som medfører, at luft- og lugtgenerne mindskes i nærområdet. "Farten" i skorsten har dog aldrig været stor nok. Han tror, at røgen er meget fugtig, og at det er derfor, at røgfanen dykker lige uden for skorsten. Spredningsberegningen er derfor ligegyldig, fordi aerosolerne er så tunge, at de falder med det samme. Aerosolerne tager kemikaliepartiklerne med ned.

Ændringerne hos Selskab 2 i 2015 var så omfattende, at også fundamenterne blev gravet op. Færdigvaresiloen blev bevaret, men ellers blev resten fjernet eller taget ned og flyttet. Bygningerne ligger således anderledes end før "renoveringen". Det gør bitumentankene også.

Bunken, som på oversigtsfotoet er betegnet "Genbrug", er genbrugsasfalt, og det bliver oplagret på et befæstet areal, hvor regnvandet bliver opsamlet. Bunken af genbrugsasfalt på fotoet er nok kun 50 % af, hvad der normalt er oplagret. Han vil tro, at der er 200 tons genbrugsasfalt på et areal på 5.000 m². En af de bunker af råvarer, som er på oversigtsfotoet, er nok kalk. Selskab 2 sprøjter noget på toppen af kalkbunken, så vinden ikke tager fat i kalken og spreder den. Det sker dog ikke for alle råvarer, som derfor spreder sig, når der er en vind.

Genbrugsasfalten er skrællet af veje, p-pladser eller lignende, og der er bitumen i den. For at asfalten kan genanvendes, skal den varmes op, så den bliver flydende, og ny bitumen kan tilsættes. Jo ældre genbrugsasfalten er, jo hårdere skal opvarmningen være, for at den kan blive flydende. Genbrugsasfalt indeholder også genbrugt genbrugsasfalt. Det kan veksle, hvor meget opvarmningsprocessen lugter, alt efter hvor mange gange asfalten har været genbrugt. Genbrugsasfalten lugter ikke, mens den ligger oplagret på pladsen.

De utætheder, der er i færdigvaresiloen, medfører, at al dampen kommer ud. Det er dog ikke de diffuse kilder, der giver de største gener, men det kan give store problemer, at der kommer støv og partikler ud i det fri, da det f.eks. kan give lakskader på bilerne.

De målinger, som Selskab 3 har stået for, er foretaget, efter at der forinden har været utilsigtede stop i produktionen. Det har haft den fordel for Selskab 2, at produktionsapparatet, herunder tromlen, har været opvarmet, inden målingerne er foretaget. Målingerne har derved vist mindre udslip, end hvis de var foretaget ved "koldstart" af produktionsapparatet. Han har ikke set dokumentation for, at der er gennemført tests eller lignende, uden at der forinden har været et utilsigtet stop.

Selskab 1 har vokset sig større siden sagen blev behandlet i byretten, idet antallet af medarbejdere nu er fordoblet. Fabrikken er ikke udvidet arealmæssigt.

B har forklaret, at han stadig har samme stilling i Selskab 2, hvor han blev ansat i 1987.

Bitumen er bindeled i asfaltproduktionen som et klæbemiddel. I emulsionsfabrikken produceres bitumenemulsion. Det sker ved at blande vand og bitumen. Emulsionsfabrikken blev vist etableret i 1990'erne.

Det, som fremgår af første afsnit i del 2 i Selskab 2's miljøgodkendelse af 27. november 2006, ekstrakten side 322, har ikke noget med emulsionsfabrikken at gøre. Det kan i stedet måske dreje sig om tilsætningsstoffer til asfalten.

Vidnet har under sin forklaring gennemgået asfaltfabrikkens flowdiagram fra februar 2015, ekstrakten side 757. Når asfalten kommer i den isolerede færdigvaresiloen er den 150-170 °C. Asfalten er således varm, når lastbilerne afhenter den og kører den ud på vejene.

Råvarerne ligger oplagret på jorden, men genbrugsasfalten ligger på et befæstet areal, da der kan være stoffer i den, som skal opsamles. Der er dog også andre råvarer, som ligger på befæstede arealer, da det gør rengøringen lettere.

Forskellen på de to flowdiagrammer for asfaltfabrikken på ekstrakten side 825 (december 2005) og ekstrakten side 757 (februar 2015) er, at der er to pile fra knust genbrugsasfalt til henholdsvis tørretromle og blander i februar 2015, mens der i december 2005 kun er én pil fra knust genbrugsasfalt til kolddosseringskasserne og herefter videre til enten tørretromle eller paralleltromle. I anlægget fra 2015 skulle genbrugsasfalt derfor ikke varmes op i en særskilt tromle.

Emulsionsfabrikken har ikke en skorsten. Fabrikken er et lukket system, hvor bitumen og vand "males" sammen. Bitumen kan ikke pumpes rundt, hvis den er kold. Den skal være 150 °C. Vandet og bitumen emulgerer, når det piskes sammen.

Det er sket fra tid til anden, at Selskab 2 har modtaget klager fra naboer over støv på deres biler. Selskab 2 har da betalt for bilvask. Der er ikke tale om tusindvis af bilvaske. Det er han sikker på, men det er afdelingschefen i Skrydstrup, der har stået for den del. Han har dog aldrig hørt om så høje tal.

C har forklaret, at hun ikke var sagsbehandler i forhold til Selskab 2, dengang miljøgodkendelser lå i Sønderjyllands amt. Det blev hun, da ressortområdet overgik til kommunen ved kommunalreformen. Hun er ikke længere sagsbehandler i forhold til Selskab 2.

Hun kan ikke sige, hvad formuleringen "... så genbrugsandelen kan hæves fra ca. 15 % til ca 70 % i produktionen af bærelagsmaterialer, samt installering af anlæg til pulverdossering af modificeringsanlæg i bitumen", i miljøgodkendelsen af 27. november 2006, ekstrakten side 322, dækker over.

Miljømyndighederne udarbejdede standardvilkår for en række brancher, men de var kun under udvikling, da Selskab 2 fik sin miljøgodkendelse i 2006. Standardvilkårene gjaldt derfor ikke for Selskab 2.

Fastsættelse af vilkår for en miljøgodkendelse er én ting, mens håndhævelsen af vilkårene er noget andet. Håndhævelse af vilkårene er en proces. De vilkår, der fastsættes, tager udgangspunkt i Miljøstyrelsens grænseværdier. De er indarbejdet i standardvilkårene, som derfor som udgangspunkt ikke kan fraviges.

Hvis der skal fastsættes nye vilkår for en eksisterende virksomhed, sikrer kommunen sig, at der er en proces med at arbejde sig hen mod Miljøstyrelsens grænseværdier. Hvis en virksomhed udvides eller ændres med risiko for øget forurening, anvender kommunen miljøbeskyttelseslovens § 33. I Selskab 2's tilfælde med ændringen af fabrikken og af skorstenshøjden vurderede kommunen, at der ikke var risiko for forøget forurening.

Det er rigtigt, at det i byrettens dom står, at hun forklarede, at det af revurderingen af miljøtilladelsen fremgik, at mængden af genbrugsmateriale måtte øges til 60 %. Det skulle dog have stået 50 %, da tilladelsen aldrig har været på 60 %.

Hun vidste, at der efter VVM-reglerne skulle have været en VVM-afklaring senest samtidig med afgørelsen om revurdering af miljøgodkendelsen.

I forhold til skorstenshøjden vidste hun, at den ifølge Selskab 3's beregninger skulle være 90 meter, for at lugtgrænsen på 10 LE/m³ var overholdt. Skorstenshøjden på 43 meter var det maksimale, som Flyvestation Skrydstrup kunne leve med. Hvis det kun var skorstenen, der skulle sænke forureningen, skulle den være 90 meter, men Selskab 2 udskiftede også tørretromlen, som de havde haft mistanke om, var den, der gav anledning til en væsentlig del af udledningen. Der var ikke en direkte opgørelse af, hvad de andre tiltag end ændringen af skorstenshøjden ville betyde for emissionen.

Lugtvejledningen bygger på OML-beregning. Hun er ikke ekspert i OML-beregning, men hun mener, at man over et år foretog målinger af vejrforholdene i vistnok Aalborg Lufthavn og anvendte en 99 %-fraktil til at fastlægge OML-beregningen.

Der er dage og tidspunkter, hvor luftafkastet fra skorstenen trykkes ned i stedet for at blive løftet op på grund af høj luftfugtighed. Det er en konkret vurdering ud fra hyppigheden af overskridelser af vilkårene, om kommunen skal skride ind. Hvis produktionen i øvrigt ligger inden for rammerne af de fastsatte vilkår, og det kun er nogle få timer om året, grænserne overskrides, vil man ikke lukke virksomheden, heller ikke kun kortvarigt. Det er generelt ikke en praksis hos kommunen at stille krav om lukning af en produktionsvirksomhed. Hun har ikke ad hoc skredet ind over for kortvarige overskridelser af grænseværdierne.

Selskab 2 ligger i et industriområde udlagt til virksomheder med særlige beliggenhedskrav, og der vil være nogle af miljøforholdene, der vil være skærpet uden for området. Selskab 1 ligger uden for området udlagt til virksomheder med særlige beliggenhedskrav, men stadig i et industriområde.

Foreholdt sit brev af 11. november 2014 til Selskab 2 med Haderslev Kommunes afgørelse om, at den ansøgte vedligeholdelse og renovering af asfaltværket ikke krævede miljøgodkendelse, ekstrakten side 421, har vidnet forklaret, at hun ikke kan sige, hvor hun har fra, at de ansøgte tiltag samlet vil give mindre forurening, herunder udledning fra diffuse kilder. Der foretages ikke beregninger på diffus udledning, og det er vanskeligt at lave målinger på. Der er brug for en kilde for at lave en måling. Hun husker ikke, hvad der gav hende grundlag for at skrive, som hun gjorde. Den mindre forurening, som hun skriver i afgørelsen, er en vurdering på baggrund af det samlede projekt. Der skulle derfor ikke træffes en § 33-afgørelse. Afgørelsen af 11. november 2014 er truffet på baggrund af Selskab 2's handlingsplan og dermed virksomhedens ændringer af fabriksanlægget. Kommunens afgørelse af 13. november 2014, ekstrakten side 422, vedrører skorstenen. Selve revurderingen er på det samlede projekt, som omfatter hele virksomheden.

E-mailkorrespondancen af 12.-13. februar 2015, ekstrakten side 459, involverer F . F står anført som ekstern konsulent og var ansat i Selskab 4 . Det er ikke usædvanligt, at kommunen gør brug af eksterne konsulenter. Årsagen kan være travlhed hos kommunens medarbejderne, men det kan også være ønsket om en særlig fagkundskab. Hun tror, at det konkret var travlhed, som gjorde, at kommunen antog eksterne konsulenter.

Ved afgørelsen af 15. april 2015 om revurdering af den eksisterende miljøgodkendelse, ekstrakten side 470, blev der indsat supplerende vilkår for emulsionsfabrikken. Der er lighed mellem pkt. 45 i den oprindelse miljøgodkendelse og revurderingsafgørelsens pkt. 36 om inspektion af tanken i emulsionsfabrikken. En ændring af vilkårene er en konkret vurdering for hvert vilkårs vedkommende. Der var ikke standardvilkår for bitumenanlægget. Hun tror, at Selskab 2 ved ændringen af fabrikken flyttede bitumenanlægget, og det var heller ikke helt det samme anlæg bagefter. Ved fastsættelse af vilkår ser kommunen på, hvor der er risiko for spild til jord og forurening af grundvandet. Kommunen skeler til olietankbekendtgørelsen i forhold til intervaller af kontroller af tanke, og hvornår en tank skal sløjfes. Hun husker ikke, hvordan bitumenanlægget så ud før 2015, men hun ved, hvordan det ser ud i dag.

Det er rigtigt, at der ikke var nogen forpligtelser i forhold til VVM-reglerne ved revurderingen, fordi der ikke skete ændringer.

Ved revurderingsafgørelsen fandt Haderslev Kommune ikke grundlag for at anfægte Selskab 2's forventning om, at det ved forhøjelsen af skorstenen og forbedringer knyttet til renoveringen af fabrikken ville kunne sikres, at produktionen kunne udføres uden at medføre væsentlig luftforurening eller lugtgener i omgivelserne. Kommunen havde en dialog med Selskab 2 og spurgte ind til de påtænkte tiltag, og hvad Selskab 2 selv mente, det ville medføre. Det skulle sikres, at Selskab 2

overholdt vilkårene. Kommunen så også på proportionaliteten. Hvis senere kontrol viste, at vilkårene ikke blev overholdt, ville det blive behandlet under en håndhævelsesproces.

Foreholdt VVM-screeningsafgørelsen af 15. juni 2015 om, at der ikke er VVM-pligt, hvoraf fremgår: "Afgørelsen begrundes ud fra, at anlægget ligger i et industriområde, der er udlagt til virksomheder med særlige beliggenhedskrav, og at det indgår i projektets formål at begrænse påvirkningen af omgivelserne i forhold til luftforurening, herunder særligt lugt", har vidnet forklaret, at hun ikke kan sige, hvorfor beliggenhed har betydning for screeningen. Det er ikke hende, der har truffet afgørelsen.

Hun kan ikke huske, hvordan hun var inddraget ved kommunens indlæg i klagesagen hos Natur- og Miljøklagenævnet, herunder i kommunens advokats indlæg af 14. september 2015, ekstrakten side 623, og hans udtalelse om, at "... virksomhedens indretning og drift var i overensstemmelse med den eksisterende miljøgodkendelse fra 2006...".

Det er rigtigt, at hun bad G om oplysninger om fabriksanlægget, som skulle bruges i BBR. Haderslev Kommune havde nok nogle af oplysningerne allerede, ligesom BBR nok havde registreret olietanke, men kommunen ville gerne have alle beholdere ind i BBR's system.

D har forklaret, at han kun arbejder med emissioner, dvs. det der kommer ud af en kilde. Målingerne bliver foretaget ud fra kundens krav. Selskab 3 opfylder europæiske standarder ved sine målinger og er akkrediteret. Kunden kan stille krav om særlige målinger, som Selskab 3 ikke er akkrediteret til. Den rapport om måling af emissioner, som Selskab 3 udarbejdede i 2015, er akkrediteret.

Han foretager ikke måling af immissioner, men det gør andre ved Selskab 3.

En punktkilde er typisk en skorsten, mens diffuse kilder er alt muligt andet. Diffuse kilder er ikke inden for hans arbejdsområde. Han vil tro, at der kan måles på diffuse kilder.

Han er ikke ekspert i OML-beregninger. Han mener, at det er beregninger, som Danmarks Metrologisk Institut laver over hele Danmark. Han mener ikke, at det kun dækker over de metrologiske forhold i Kastrup Lufthavn.

Han har udarbejdet rapporten om måling af emissioner til luften, ekstrakten side 557, men ikke OML-beregningen. Han har været med til at tage prøver. Han tror, at han var med ved begge målinger, dvs. i både juni og august 2015. Det er kun målingerne, der er akkrediteret. Driftsforholdene på fabrikken er

ikke akkrediteret. Det kan Selskab 3 ikke, da Selskab 3 ikke har mulighed for at vide alt om driftsforholdene. Det er dog et krav, at de spørger ind til det. Mængden af anvendt genbrugsasfalt er oplyst af Selskab 2.

Foreholdt rapportens første afsnit under overskriften "2.2 Kommentarer til resultaterne", ekstrakten side 564, har vidnet forklaret, at han ikke er bemyndiget til at kommentere på lugt. Han udtager alene prøverne. Han tror, at det er almindeligt, at lugtprøverne udtages i intervaller, og at der kan være varierende lugtkoncentrationer. Det afspejler aktiviteten i laboratoriet. Foreholdt andet afsnit under den samme overskrift har vidnet forklaret, at det kan ske, at driften er lav, og det kan betyde, at der ikke kan foretages målinger. Det er kunden, der bestemmer, om Selskab 3 skal komme igen på et senere tidspunkt for at gennemføre målingen.

OML-beregning er som nævnt ikke hans fagområde. Lugten kan som følge af de metrologiske forhold være fortyndet ved skel. Hvis lugten er stærk ved kilden, og den ønskes fortyndet, kan det ske ved ændret skorstenshøjde. Han ved ikke, hvad boost på en skorsten er, og om skorstenen havde tilsluttet en booster ved hans besøg på fabrikken.

E har forklaret, at hun ved VVM-screeningen havde en projektlederrolle. Hun husker ikke, hvilken specifik kollega der var specialisten på OML-beregninger. Hendes gæt er C, men hun er ikke sikker. Hun vidste, at skorstenen allerede var opført. Det var derfor en retlig lovliggørelse i forhold til, at skorstenen stod der, og at handlingsplanen forelå. Denne del var dog ikke implementeret endnu. Hun husker ikke, om renoveringen af asfaltfabrikken var gennemført i juni 2015.

Hun husker ikke, om nogen har forholdt sig til diffuse lugtkilder, da de ikke indgår i en VVM-screening.

Selskab 2 ligger i et område udlagt til virksomheder med særlige beliggenhedskrav. Når en virksomhed ikke ligger i et sårbart miljø, må miljøet tåle mere. Det kan have en betydning, at Selskab 2's virksomhed ligger i kanten af området udlagt til virksomheder med særlige beliggenhedskrav. Der foretages en samlet vurdering af påvirkningen af miljøet også uden for området. Det har derfor betydning, hvis der ligger noget særligt sårbart lige uden for området. Selskab 1 ligger også i et erhvervsområde, som ikke er et særligt sårbart område.

Foreholdt indholdet af pkt. 14, "Overskrides de vejledende grænseværdier for luftforurening", i skema til brug for VVM-screening (om VVM-pligt), ekstrakten side 532-533, har vidnet forklaret, at det var en medarbejder ved kommunen, der forholdt sig til disse oplysninger. Hun husker ikke, om hun udfordrede oplysningerne. Fabriksanlægget er vurderet samlet. VVM-behandlingen medfø-

rer ikke, om der siges "ja" eller "nej" til nogle tiltag. Det tages der stilling til ved en miljøgodkendelse. En VVM-screening skal bl.a. afklare, om der skal gennemføres en VVM-redegørelse.

Det er ikke hende, der har skrevet det, som fremgår af kommunens advokats indlæg i klagen hos Natur- og Miljøklagenævnt på ekstraktens side 625, og hun husker ikke, om hun har givet oplysningerne til advokaten, men det kan det være.

Det var ikke hendes rolle at vurdere, om Selskab 2 i øvrigt overholdt den eksisterende miljøgodkendelse.

Anbringender

Parterne har i det væsentlige gentaget deres anbringender for byretten.

Selskab 1 har yderligere anført bl.a., at en revurdering efter miljøbeskyttelseslovens § 41 ikke retligt kan besluttes uden forudgående VVM-afklaring, som fejlagtigt ikke forelå. Denne alvorlige sagsbehandlingsfejl er ikke rettet op ved den senere trufne screeningsafgørelse, fordi manglende/for sen VVM-afklaring kun kan afhjælpes ved at gennemføre en fuld VVM-vurdering, fordi Haderslev Kommune – selv hvis opretning kunne ske alene ved en screening – som følge af sit ansvar for denne forudgående og alvorlige sagsbehandlingsfejl ved revurderingen var inhabil ved udførelsen af en VVM-screening, og fordi den konkrete screeningsafgørelse var fejlbehæftet.

Skønsmandens besvarelse af spørgsmål 1, 2, 6 og 7 viser, at der er tale om væsentlige ændringer af Selskab 2's produktionsanlæg, som skulle have været behandlet efter miljøbeskyttelseslovens § 33. Skønsmanden kan dog ikke besvare alle dele af spørgsmålene ud fra "det i sagen foreliggende materiale, da der heri ikke findes konkret dokumentation for før- og eftersituationen for handlingsplanen". Skønsmanden kan således heller ikke svare på, om der er tale om en 1:1 udskiftning af gamle maskiner med nye. Haderslev Kommune og Natur- og Miljøklagenævnet har ikke haft yderligere dokumentation, som kan være indgået ved myndighedsbehandlingen af de omtvistede afgørelser. Materialet, som er tilgået skønsmanden, dokumenterer ikke i relevant omfang, hvilke ændringer der blev gennemført af Selskab 2 ved ombygningen. Det kan derfor lægges til grund, at Haderslev Kommune og Natur- og Miljøklagenævnet ikke har sikret sig tilstrækkelige data eller dokumentation for indholdet af ombygningen til at opfylde officialmaksimen.

Skønsmanden har ikke påvist noget grundlag for, at forhøjelsen af skorstenen i sig selv vil kunne reducere lugtemissionen til under 10 LE/m³, og Haderslev Kommune har ikke dokumenteret at have inddraget andre forhold, som kunne afkræfte, at en forhøjelse af skorstenen til 43 meter måtte forventes at medføre

en lugtbelastning på "ca. 30 LE/m³", hvilket udgør tre gange den hidtidige grænseværdi. Den senere måling fra august 2015 kan ikke anses som retvisende eller som et tilstrækkeligt oplyst grundlag "med tilbagevirkende kraft".

Efter skønsmandens besvarelse af spørgsmål SS1 omfatter VVM-screeningen ikke "virksomhedens samlede kilder til luftforurening og lugt, kun til forhøjelsen af virksomhedens hovedskorsten (reduceret lugtpåvirkning) og til inddækning af blandetårn (reduceret støvemission). Der behandles ikke andre punktkilder eller diffuse kilder". Haderslev Kommune havde alene fokus på udledning fra skorstenen og ikke fra "diffuse kilder". Skønsmandens svar viser, at der til brug for VVM-screeningen hverken er tilvejebragt det nødvendige faktuelle grundlag for at kunne foretage en VVM-screening generelt eller konkret til at vurdere anlæggets forventede lugt- og luftforurening.

Som skønsmanden understreger i sit svar på de supplerende spørgsmål SS3 ad 1) og SS3 ad 2) skal vurderingen af lugtgrænseværdier ske på baggrund af anlæggets samlede belastning, herunder både punktkilder, f.eks. skorstenen, og diffuse kilder, f.eks. fyldning af vogne og lastbiler, jf. svaret på spørgsmål 4(a). Skønsmanden erklærer i den forbindelse: "Beregninger alene på grundlag af punktafkast vil som udgangspunkt ikke være retvisende for påvirkningen af appellants virksomhed".

Miljø- og Fødevarerklagenævnet har heroverfor anført, at VVM-behandlingen burde have været foretaget inden eller senest samtidig med udskiftningen af skorstenen og renoveringen af asfaltfabrikken ("projektet"). Kommunen foretog med sin VVM-screening en retlig lovliggørelse heraf. Der er ikke grundlag for at fastslå, at der som følge af den manglende forudgående VVM-screening skulle have været gennemført en fuld VVM-vurdering. Haderslev Kommune var desuden ikke inhabil ved afgørelsen om VVM-screening.

Natur- og Miljøklagenævnet havde tilstrækkelige oplysninger til at træffe afgørelse i sagen, og Selskab 1 har ikke løftet bevisbyrden for, at Natur- og Miljøklagenævnets afgørelser ikke er rigtige og gyldige. Den omstændighed, at skønsmanden ikke har kunnet få yderligere oplysninger, medfører ikke, at bevisbyrden er løftet.

Det gennemførte syn og skøn har været overflødigt. De stillede spørgsmål omhandler forhold, der ligger uden for retssagens ramme i form af spørgsmål i relation til ikke påklagede forhold og kommunens miljøtilsyn. Desuden er en række af Selskab 1's spørgsmål af hypotetisk karakter. Syn og skønnet har i realiteten haft til hensigt at få en skønsmand til at udtale sig om, hvorvidt sagens faktiske oplysninger og de gennemførte lugtmålinger/-beregninger, herunder i forbindelse med kommunens miljøtilsyn, burde eller kunne have ført til en anden myndighedsbehandling i forhold til miljøbeskyttelsesloven og de dagæl-

dende VVM-regler. Spørgsmål om overholdelse af officialprincippet og korrekt hjemmelsanvendelse kan imidlertid ikke være genstand for syn og skøn, og en skønsmands eventuelle bemærkninger om, hvordan Haderslev Kommunes myndighedsbehandling, herunder miljøtilsyn, også kunne have været tilrettelagt, er ikke retligt relevant for sagen.

Skønsmandens besvarelser i 2022 og 2023 af en række generelle og konkrete spørgsmål – med en række forbehold – kan hverken efter sin karakter eller indhold føre til tilsidesættelse af klagenævnets og kommunens vurderinger fra henholdsvis 2016 og 2015. Der henvises i den forbindelse til sagens omfattende sagsmateriale, og det fastholdes, at afgørelserne er truffet på baggrund af tilstrækkelig sagsoplysning. Desuden har Haderslev Kommunes miljøtilsyn ikke været en del af Natur- og Miljøklagenævnets sagsbehandling, og spørgsmål herom kan derfor ikke tillægges betydning i en retssag, der alene er anlagt mod nævnet.

I forhold til VVM-screeningen har Selskab 1 ikke ved det gennemførte syn og skøn påvist et grundlag for at tilsidesætte Natur- og Miljøklagenævnets vurdering af, at det ansøgte projekt med udskiftning af skorsten og renovering af fabrikken ikke kan antages at ville medføre væsentlige indvirkninger på miljøet. Det er derfor med rette, at nævnet har tiltrådt, at projektet ikke udløser krav om udarbejdelse af en VVM-redegørelse.

Landsrettens begrundelse og resultat

Revurdering af Selskab 2's miljøgodkendelse

Haderslev Kommune traf den 11. november 2014 afgørelse om, at Selskab 2's ansøgning om vedligeholdelse og renovering af asfaltværket ikke gav anledning til øget forurening og derfor ikke krævede miljøgodkendelse, jf. miljøbeskyttelseslovens § 33, stk. 1. Den 13. november 2014 traf kommunen afgørelse om, at udskiftningen af skorstenen ikke gav anledning til øget forurening og derfor heller ikke krævede miljøgodkendelse, jf. miljøbeskyttelseslovens § 33, stk. 1. Ingen af afgørelserne kunne påklages til anden administrativ myndighed, jf. miljøbeskyttelseslovens § 37, stk. 1.

Kommunen meddelte den 8. december 2014 Selskab 2 påbud om et nyt vilkår i forhold til miljøgodkendelsen af 27. november 2006, så andelen af genbrug af gammel asfalt ikke måtte overstige 30 %.

Den 9. december 2014 gennemførte Haderslev Kommune et miljøtilsyn. Kommunen sendte den 17. december 2014 tilsynsrapporten til Selskab 2 og henviste i den forbindelse til parternes drøftelser om det forestående arbejde med revurderingen af virksomhedens miljøgodkendelse af 27. november 2006. Kommunen opfordrede Selskab 2 til at tænke de kommende standardvilkår i revurderingen

ind ved renoveringen af emulsionsfabrikken og asfaltfabrikken. Det blev fremhævet, at emulsionsfabrikken ikke umiddelbart er omfattet af standardvilkårene, og at der derfor kunne komme supplerende vilkår til denne aktivitet.

Udskiftningen og forhøjelsen af skorstenen og ændringerne af fabriksanlægget blev gennemført hen over vinteren 2014/2015.

Haderslev Kommune sendte den 10. marts 2015 et udkast til revurdering af ^{Selskab 2's} miljøgodkendelse til bl.a. ^{Selskab 2} og ^{Selskab 1}. Begge virksomheder kom med bemærkninger til udkastet. Kommunen kommenterede og vurderede de modtagne bemærkninger i et notat af 31. marts 2015.

Haderslev Kommune traf afgørelse om revurdering af miljøgodkendelsen den 15. april 2015 i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 41, jf. § 41 b. Denne afgørelse stadfæstede Natur- og Miljøklagenævnet den 21. april 2016, idet klagenævnet dog tilføjede nogle yderligere vilkår, herunder om højderne på både "hovedskorstenen" og skorstenen på laboratoriet.

^{Selskab 1} har gjort gældende, at Natur- og Miljøklagenævnet har været uberettiget til at afvise at tage stilling til spørgsmålet om, hvorvidt der var tale om et godkendelsespligtigt projekt, fordi dette spørgsmål er centralt i forhold til klagen over, om den trufne tilsynsafgørelse skulle underkendes med henvisning til kommunens retlige vildfarelse om hjemlen. Miljøbeskyttelseslovens § 37, vedrører ikke en situation, hvor der træffes en afgørelse efter lovens § 41, som kan påklages, og hvor nævnet skal efterprøve, om retsgrundlaget er korrekt.

Det var en del af Natur- og Miljøklagenævnets klagebehandling at tage stilling til Haderslev Kommunes hjemmel til at træffe den afgørelse, som blev truffet. Landsretten er enig med byretten i, at der ikke er grundlag for at antage, at klagenævnet ikke har foretaget en sådan efterprøvelse.

Ved kommunens afgørelse blev ^{Selskab 2's} miljøgodkendelse revurderet, så vilkårene for indretning og drift blev fastsat på grundlag af standardvilkår for asfaltfabrikker. Desuden blev der fastsat reviderede vilkår for de dele af virksomhedens aktiviteter, som ikke er omfattet af standardvilkårene, dvs. for emulsionsfabrikken.

Landsretten er enig med byretten i, at det var en rigtig afgørelse, da Haderslev Kommune besluttede at revurdere ^{Selskab 2's} miljøgodkendelse og ikke i stedet meddelte en ny miljøtilladelse i medfør af miljøbeskyttelseslovens § 33, som finder anvendelse ved ændringer, der indebærer forøget forurening. Landsretten har i den forbindelse lagt vægt på, at ændringen af skorstenshøjden og af fabrikken i øvrigt havde til formål at mindske forureningen. Dette skete da også,

hvilket bekræftes af målinger af emissioner til luften i august 2015 og af senere tilsynsrapporter. Skønsmandens besvarelser af spørgsmål 3 (d), 4 (b), 9 (c) og 13 (g) støtter også, at Selskab 2's handlingsplan ville føre til mindre forurening. De omstændigheder, at der forud for virksomhedens ændringer af skorstenen og af fabrikken i øvrigt var en måling, som viste en betydelig overskridelse af det fastsatte vilkår for LE/m³, og at Haderslev Kommune senere har modtaget klager over lugtgener, kan ikke føre til, at kommunens afgørelse om revurdering af miljøgodkendelsen og Natur- og Miljøklagenævnets stadfæstelse heraf var forkert.

Grundlaget for Haderslev Kommunes revurdering af Selskab 2's miljøgodkendelse var, foruden Selskab 2's handlingsplan, kommunens generelle kendskab til og dialog med virksomheden. Kommunen havde således løbende miljøtilsyn hos Selskab 2, og bl.a. kommunens brev af 17. december 2014 som opfølgning på miljøtilsynet den 9. december 2014 viser den dialog, der var med virksomheden forud for revurderingen. Landsretten har herefter ikke grundlag for at konstatere, at Haderslev Kommune ikke havde de nødvendige oplysninger til at kunne træffe afgørelse om revurdering af miljøgodkendelsen. Det forhold, at skønsmanden ikke har svaret på en række spørgsmål, fordi han har manglet oplysninger, medfører ikke, at det er godtgjort, at Haderslev Kommune ikke har haft det nødvendige grundlag.

Efter det anførte og i øvrigt af de grunde, som byretten har anført, tiltræder landsretten, at Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse ikke er ugyldig.

VVM-screening af Selskab 2's virksomhed

Landsretten lægger efter oplysningerne om de ændringer, som Selskab 2 foretog, til grund, at der var tale om vedligeholdelse af fabrikken, som ikke havde karakter af reelt at være et nyt anlæg. De udskiftninger af anlægget, der blev foretaget, ændrede ikke anlæggets anvendelse, fysiske udformning, beliggenhed, karakter eller kapacitet, og de havde til formål at formindske påvirkningen af miljøet.

Haderslev Kommune har foretaget en VVM-screening af ændringen af skorstenshøjden og af renoveringen af fabrikken i øvrigt. Screeningen burde have været gennemført, før ændringerne blev gennemført, men landsretten er enig i, at den senere afgørelse reelt er udtryk for en retlig lovliggørelse. Der er ikke grundlag for at kræve, at der skal gennemføres en fuldstændig VVM-vurdering, fordi VVM-screeningen blev foretaget for sent. Der er desuden ikke grundlag for at konstatere, at medarbejdere ved Haderslev Kommune var inhabile, fordi de senere foretog VVM-screeningen, selv om kommunen to måneder tidligere havde truffet afgørelse om revurdering af miljøgodkendelsen.

Herefter og i øvrigt af de grunde, som byretten har anført, tiltræder landsretten, at Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse ikke er ugyldig.

Landsretten stadfæster derfor byrettens afgørelse.

Efter sagens udfald skal Selskab 1 i sagsomkostninger for landsretten betale 150.000 kr. til Miljø- og Fødevareklagenævnet til udgifter til advokatbistand inkl. moms. Ud over sagens værdi er der ved fastsættelsen af beløbet til advokat taget hensyn til sagens omfang og forløb, herunder hovedforhandlingens varighed, omfanget af skriftlige indlæg under anken, og at der er gennemført syn og skøn.

THI KENDES FOR RET:

Byrettens dom stadfæstes.

I sagsomkostninger for landsretten skal Selskab 1 inden 14 dage betale 150.000 kr. til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Beløbet forrentes efter rentelovens § 8 a.